

יום ה' ט"ז חשוון תשע"ו - י"ז חשוון חזרה שישו שב"ק

הלכות ברכות סימן נג

(נו) שונאו, וכול למחות בו (נד) קדם שהסכים (נג) [כג] עליו (מהר"ם עדוהא סימן סד ומהרי"ם שורש מד). ומי שהוא (נח) שונאו לשליח-צבור לא יעלה לספר-תורה פשקורא התוכחה (אור וריוס): **כ באם אחד רוצה לומר תפלה (נט) בשביל (נד) אביו ואחד רוצה לומר בשביל אחר, מי (ס) שירצה (כס) תקהל שיאמר התפלה (סא) הוא יאמר: כא ואין למנות שליח-צבור על-פי שר עובד גלולים (סב) אף-על-פי שרב הצבור תפלים בו: כב השליח-צבור (סג) בשכר (כו) עדיף טפי מבנדבה:** הגה ואין לאדם (סד) להתפלל (סה) בלא רצון (סו) תקהל. וכל מי

ב שם ג מרובי פרק החובל ד תשובת הרשב"א סימן תנ

שערי תשובה

[ג] עליו. עבה"ט, ומ"ש בענין שונאו לעלות לקראת התוכחה עמי"ש בשערי-חידר וכול לעבב דאין נעשה שלוחו בע"כ, משא"כ עתה שפלים בקיאים רק הש"ץ הוא לפיכך אע"פ שאמר קדיש וברכה אין כ"כ קפידא. ואובן שהנה"ך ש"ץ שכיר שנה והשלים שנתו והתחיל להתפלל עוד מיס מספר מהשנה הדרשה, ומקצת אנשים כחו בו באמנם שכבר נשלם השנה שהשכירוהו ושאינם רוצים אותו עוד, והש"ץ טען שמאחר שכבר התחיל להתפלל בהמיים נוראים שהם מהשנה הדרשה ולא מאנו בו, שלוחותו שכיר שנה מקצתה כלה ושיפירנו לו מלשם. פסק בתשובת מ"צ הרד"ק עם הש"ץ. עין לקט-הקמח דף יז ע"א: (כז) עליו. אבל אם נעשה שונאו לאחר שהסכים עליו אין יכול למחות, אלא הש"ץ מחיב לומר בפרוש ששכיר הקנאה מלבו ויוציא בתפלתו, מהר"ם פאנזא שם. וכתב מהר"ש"ל ס"ק דתל"ן סי' א: הא דתירי יכול למחות דוקא אם הוא מהנושאים עליהם ומסיים שאינו חשוב כ"כ, תנאק ע"ש, אחר ששכרו הקהל להשכירו בדמיו, אבל אם אינו בנמצא או שיש בנמצא אלא שבא להוסיף בדמיו, וכולין תקהל לומר לו אין יכולתו בדין להוסיף בעבור סגנתו אלא הוא יסוף משלו; ואף אם יברר טענתו שהנה השני מעלה מן הראשון כנגד תוספות הנמים אפ"ה יכולין תקהל לומר אין יכולתו בדין להוסיף כ"כ בדמיו עכ"ל וכ"כ השכנ"ג ע"ת ע"ש. וט"ז כתב: וכתב יש מנהג ברב הקהלות בענין תקלה הש"ץ שהוא על-פי רב פורעי המס או קרואי עדה ואין הש"ץ יכולים למחות ע"ש, וכן בתשובת בנסת"ח קא"ל סי' יז, כ"כ בד"מ בשם א"ז דש"ץ (אינו) צריך להתניף לצבור, ובמלי דשמיא צריך להוכיחם. ובשם כ"כ יתורה חסיד כ" דש"ץ צריך להיות אהוב להתקל שאל"כ פשקורא התוכחה סגנה היא למי שאינו אהוב, ואמר שאם הוא שונאו לא יעלה אף פשקוראין איתו ע"ש. וכן ג"כ שיזתר טוב לעלות משקנט לענש ועודו ה' יכלה. וכתב מה"א דבין בקרא לנגבא מתר לצאה, ודוקא פשקוראין איתו עולה מקצר זמיו ע"ש: (כז) אביו. ר"ל שמת אביו ורוצה להתפלל בדרך השבילים: (כח) תקהל. ודוקא קדיש ויכל לומר בשביל אביו אבל לא יוכל להיות שליח תקהל להתפלל על-פיהם. ומצוה להביא לאכל להתפלל שהוא נתיירא למת ומצילו מדינה של גיהנום. ויאר ציט קודם המוהל אם אין תקהל מקפידין, עמ"א: (כו) עדיף. פי אז נהר יותר בתפלתו בשביל שכירו: (ס) תקהל.

משנה ברכות

על-ביתם⁶⁰. וילענן זה (מנו) הוא גס-בן כמזו בשליח-צבור, שאין חידר מוזה, כדי שלא ירבה הפחולקות, אלא הולכין אחר רב או הנכבדים לזה, וכמו שכתבנו לעיל בשם האחרונים. יש מקומות (ג) שיש להם תקנה בבית-הכנסת שאין מניחין לאכל להתפלל כל השבוע לפני התבה פי אם להשליח-צבור תקבוע שלהם, אין לדרות התקנה ונעשית מפני עמי הארצות שאינם יודעים ומבינים הברכות והתפלות ואומרים טעות ואיבא זלוחא, לך תקנו אפלו על הידעיים שלא תפלו משום דלא יתיר לאנצויין. אכן במקום דליכא תקנה ומנהג קבוע, מצוה להתקל להניח לאכל להתפלל, שהוא נתיירא למת ומצילו מדינו של גיהנום⁶¹. ומיהו, ודאי (נל) כשאין יכול לתת האותיות וכדומה, אין לו להתפלל לפני העמוד. כתב המגן-אברהם: אם יש אכל ומזהל, נרחה האכל מן התפלה מקמת המוהל; ויום שמת בו אביו ואמו, שקורין יארצו, יתנה למוהל ולאכל⁶². וכל זה שאין תקהל מקפידין על זה, אבל יש רשות ביד תקהל לבחור עליהם מי שרצו: (סא) הוא יאמר. ובתפלת מערב שהוא איתו כנגד תמידים רק כנגד איברים ופדרים, אפשר דאין צריך דעת בעלים ואין תקהל יכולין לעבב לאכל להתפלל מצריב, דמצוה שיתפלל מי שמת לו אביו ואמו. ומכל מקום ידאי אין להתקוטט בשביל שום מצוה עם הצבור⁶³, ונדלקמה בסעף-קטן סה [פמ"ג]: **כא (סב) אף-על-פי שרב הצבור תפלים בו.** והשר (נז) בקש מהמעוט המקנאים שישכימו עליו, כי חלילה לקבל עבודת בוראנו על-ידי העובדי כוכבים ומזלות: **כב (סג) בשכר צריך.** שפנה (נג) אין אחר שאינו הגון רשאי לפשט בגלו להתפלל, ואם היה בנדבה, הרשות נתונה לכל, וכפרץ הדבר יעלה מי שאינו הגון; ועוד, השליח-צבור יהיה בעצמו יותר נזהר בתפלתו ובתקונו, הואיל ושכיר הוא. ואף שיש בחנם, צריכין הענינים גס-בן למן שכירות הש"ץ, שש"ץ בשכר עדיף⁶⁴. [פמ"ג]: (סד) להתפלל. או לתקע [ב"ן]: (סה) בלא רצון. ואין (נד) לאדם להתקוטט בעבור שום מצוה, כגון גלילות ספר-תורה וכיוצא ב', שהרי שנינו: הענינים שום מושכים את ידיהם מלחם הפנים והפגרונים חוטפים, ואכילת לחם הפנים הוא מצוה. וקשט

שער הצינון

(נד) מגן-אברהם: (מה) רש"ל גם של שלמה חולין ע"ש, וקתיום שהולכין אחר ד' טובי העיר או אחר הנכבדים לא שנה כלל זה: (מו) ט"ז ומגן אברהם: (מא) פתח-שערים ע"ש: (מב) מגן-אברהם: (מג) פתח-שערים ע"ש: (מג) בתי-יוסף: (מז) דברי-משה. מגן-אברהם: בסימן קלב: (מח) בתי-יוסף: (מט) בתי-יוסף: (נא) בתי-יוסף: (נב) בתי-יוסף: (נז) דברי-משה. מגן-אברהם:

 Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

 Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הַלְבוּת בְּרִבּוֹת סִימָן ננ

ביאורים ומוספים

60) ומדין זה למד בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' ג), שגם הרוצה להתפלל עבור נפטר צריך את הסכמת הקהל לכך, וכן שיכולים הציבור לרצות שיתפלל עבור נפטר גם מי שאינו בנו אלא קרוב בעלמא [א] אפילו שאינו קרוב אלא שרוצה לזכותו ולהתפלל עבורו, ואפילו אם יש שם בן שרוצה להתפלל על אביו, וסיים, שלמעשה נוהגים שהאבלים מתפללים לפני התיבה והם דוחים כל מי שרוצה להתפלל עבור קרובים וידידים.

70) ואם הבן מתפלל תפילה חפוזה ופטולה, כתב בספר מנוחה הקדושה (לגה"ח ישראל איסר מפוניבו ח"א ע"ר התפלה סי' יח), שלא די שאינו מטיב לאביו אלא אף גורם להכביד בעונשו.

71) דין זה שיארציית דוחה את האבל מלהתפלל, כתב בביה"ל (שם) שהיינו דוקא לאבל תוך י"ב חודש, אבל כשיש אבל שהוא תוך שלשים יום, לענין אמירת קדיש עליהם להתחלק ביניהם, אולם אם יש כמה שיש להם יארציית, נדחה האבל שתוך שלשים יום. וכתב הגשר החיים (ח"א פ"ל אות י ס"ק ב) שכשמתחלקים ביניהם בתפילה, האבל תוך שלשים יום יהיה ש"ץ עד 'אשרי' שלפני 'זבא לציון', ומי שיש לו יארציית יתפלל משם 'אילך', וכן כתב בשו"ת אגרות משה (ו"ד ח"ד סי' ס אות א).

הוסיף בשו"ת אגרות משה (שם), שבתפילת מנחה וערבית יהיה האבל שהוא תוך שלשים יום ש"ץ, ובעל היארציית ידחה.

ובמקומות שנוהגים שהש"ץ שהתפלל סליחות מתפלל לפני התיבה כל אותו יום, כתב לקמן (סי' תקפ"א ס"ק יד) שהוא קודם לאבל למוהל וליארציית. והוסיף, שהא"י (שם ס"ק יז) כתב שאם בעל היארציית מתענה, הוא קודם, ומ"מ מאשרי שלפני 'זבא לציון' יש לתת גם לאבל להתפלל.

[משנ"ב ס"ק סא]

נדאי אין להתקוטט בשביל שום מצוה עם הצפוח⁷².

72) וכשרואה שיש מחלוקת מחמת זה, כתב לקמן (סי' תקפ"א ס"ק יא) שלא יתפלל ואף אם מחמת זה יתפלל מי שאינו הגון. והוסיף הערוך השלחן (סכ"ב) שעל זה אמרו (מועד קטן ה, א) 'כל השם אורחותיו זוכה ורואה בישועת אלקים'. ובשו"ת חת"ם סופר (ו"ד סי' שמה ד"ה ובענין) כתב שמי שמתפלל תפילה ששייכת לחבירו, לא הועיל לעצמו ולא הפסיד לחבירו, כיון שהתפילה עולה עבור נשמת מי שהיא מגיעה לו.

[משנ"ב ס"ק סג]

שש"ץ בשכר עדיף⁷³.

73) ולשוכרו להתפלל רק בשבת, כתב השר"ע לקמן (סי' שו ס"ה): שאסור ומשום 'שכר שבת', והוסיף שיש מי שמתיר, וכתב במשנ"ב שם (ס"ק כג) שמימי אינו רואה כזה סימן ברכה, וסיים שם (ס"ק כד) שנוהגים להקל בזה, והחושש לדעת האוסרים לא יקצוב עמו תחילה, ומה שלוקח אחר כך יש לומר שהוא כמתנה, וראה עוד מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק נז]

גם אם מכוון שלא להוציא השוגא, גם אוהבים לא יצאו⁶⁴.

64) ובטעם הדבר, כרב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' ט) כיון ששליח הציבור הוא שלוחם וקיבלוהו הקהל על מנת להוציא את הרבים ידי חובתם, ואם מכוון שלא להוציא חלק מהם, על מנת כן לא קיבלוהו ואינו שליח שלהם. ובאופן נוסף כתב לבאר, שהוא דין מיוחד בעניני תפילה, שזה פגם גדול בשליח ציבור אם אינו מכוון להוציא מחמת שנאה, ולכן תפילתו אינה תפילה.

עוד כתב שם, שדין זה שייך רק בשליח ציבור שנשלח על ידי הציבור, אבל לא ביהודי הרוצה להוציא כמה אנשים בנדבת לב או לבקשתם. (עוד כתב להסתפק שאולי רק בתפילה שייך הדבר, אבל לא במקרא מגילה.)

ובזמנינו שאין הש"ץ מוציא את הרבים ידי חובה, כתב הערוך השלחן (סי' תקפ"א ס"ה) שלא שייך דין זה, וכמו שכתב המשנ"ב לעיל (ס"ק נג) לענין יחיד שרוצה למנוע מש"ץ להתפלל.

[משנ"ב ס"ק נח]

שהוא מקנה כבוד התורה⁶⁵ וכו', משל על הסניף⁶⁶.

65) כאן כתב שהטעם הוא שמבזה את כבוד התורה, ילקמן (סי' תכ"ב ס"ק יז) לענין לעלות לתורה לקריאת התוכחה. כתב שאין לסרב לעלות משום שגורם שיתקצרו ימיו.

66) וענין הסניף, כתב לקמן (סי' קמ"א ס"ק טז) בשם הלבוש, שנוהגים שהגבאי או הקונה את המצוות עומד בסמוך לספר תורה כדי שיהיו שלשה, והוא נקרא סגן, והוא כביכול במקום השם יתברך שהוא מצוה לקרוא לכל מי שירצה, והקרא הוא הסרסור במקום משה, והעולה הוא המקבל במקום כל ישראל ובשליחותם. עוד כתב שם (בשם מסכת סופרים) בטעם הדבר שיהיו שלשה, שהם נגד האברת.

[משנ"ב שם]

ואסור להקריא לחשב בשעת קריאתו ענין קללה לנוכח שום אדם⁶⁷.

67) ואף בשעת קריאתו עניני ברכה, כתב לקמן (סי' קל"ח ס"ק ה) שאין לחזן לחשוב לברך אחר, וטעם הדבר כיון שצריך שיהיה כוונתו לקרוא בתורה לשמה ולא לשם מחשבה זרה.

[משנ"ב ס"ק סז]

שירצה הקהל⁶⁸ וכו', אבל לא יכול להיות שליח הקהל להתפלל על-יפתים⁶⁹ וכו', שהיא נסתרות לפת ומצילו מדינו של גיתנס⁷⁰ וכו', שקורין יארציית, דוחה למוהל ול'אבל⁷¹.

68) וכשיש שני חיובים באותה דרגה ושניהם מרוצים לקהל, כתב בביה"ל לקמן (סי' קלב מאמר קדישין ע"מ טו) שיטילו גורל ביניהם, והאחר יתפלל עד 'אשרי' שלפני 'זבא לציון', והאחר יתפלל 'מ'אשרי' ואילך.

